Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030

Lahti Fringe Festival. Kuva: Lassi Häkkinen

Kansikuva: Kesäyön uni, Lahden nuorisoteatteri. Kuva: Lassi Häkkinen

Sisällys

Lukijalle 3

Käsitteitä 4

Päijät-Hämeen kulttuuriohjelman arvot ja kestävyyden osa-alueet 6

Päijät-Hämeessä kulttuurikin on kestävää 8

Miltä näyttää kestävä kulttuuri Päijät-Hämeessä 2030? 9

Toimenpide-ehdotukset kestävämmän huomisen saavuttamiseksi 10

Toimenpidekokonaisuus 1: Verkostojen ja yhteistyön kehittäminen 12

Toimenpidekokonaisuus 2: Saavutettavuuden ja esteettömyyden lisääminen 13

Toimenpidekokonaisuus 3: Kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen 15

Toimenpidekokonaisuus 4: Kulttuurialan ekologisen kestävyyden kasvattaminen ja kestävyys murroksen vauhdittaminen 17

Toimintaympäristö 20

Mittarit ja seuranta 25

Kuntien peruspalvelujen arvioinnin (2021) toimenpide-ehdotukset Etelä-Suomen alueelle 28

Kuinka ohjelma koottiin 29

Kulttuurialaa ja Päijät-Hämeen maakuntaa koskevaa taustamateriaalia 29

Teksti Joonas Pokkinen • Visuaalinen ilme Maaret Monola •

© Päijät-Hämeen liitto 2022

Malvan avajaiset. Kuva: Lassi Häkkinen

Lukijalle

Päijät-Hämeen kulttuurin suuntaa alettiin etsiä syksyllä 2022 yhdessä maakunnan kulttuuritoimijoiden kanssa. Päijät-Hämeen liitto vastasi ohjelmatyöstä ja kokosi yhteisen agendan ääreen kulttuurin tekijöitä ja kokijoita. Kulttuuriohjelmaa alettiin koota yhteisen näkemyksen saamiseksi kulttuurialan kehittämisestä maakunnassa.

Kulttuuriohjelma on maakunnan yhteinen. Sen kokoamisesta on vastannut Päijät-Hämeen liitto, mutta toimeen on tartuttava laajasti maakunnassa. Maakunnan liiton osalta ensimmäiset teot tapahtuvat osana opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää alueellista kuntien kulttuuritoiminnan kehittämistehtävää, jonka Päijät-Hämeen liitto sai vuosille 2023–2024.

Maakunnan yhteisen kulttuurin suunnan löytäminen haastoi työssä mukana olevien ajattelua ja eteen tuli kysymyksiä, joihin ei ensi-istumalta ollut vastauksia. Yksi tällainen oli päijäthämäläisyyden käsite: olemme Suomen nuorin maakunta, ja maakuntaidentiteetin määrittely koettiin taustatyöpajoissa vieraaksi ja lokeroivaksi. Identiteettien rakennuspalikoita maakunnassa kuitenkin löytyy paljon. Ne voivat löytyä lähiyhteisöstä tai moniäänisestä kulttuuritoimijoiden kentästä. Tämä on maakunnan vahvuus; erikokoisilla yhteisöillä on vahva liima toimia yhdessä ja tehdä hyvää arkea, johon kuuluu olennaisesti myös kulttuuri.

Päijät-Hämeessä rakennetaan kestävää tulevaisuutta. Tämä näkyy selkeänä arvovalintana maakuntaa ohjaavien asiakirjojen, kuten maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian, tavoitteissa. Niinpä maakunnan kulttuurin suuntakin kietoutuu vahvasti kestävän tulevaisuuden ympärille. Tarkoituksena ei ole antaa kulttuurille ainoaksi tehtäväksi kestävyysmurroksen vauhdittamista, vaikka sillä voikin sellaisena luonteva ja iso rooli olla. Kulttuuri on eittämättä veto- ja pitovoimatekijä. Se voi tuoda loisteellaan maakunnalle myös valo- ja lumovoimaa.

Tämä kulttuuriohjelma on samalla kutsu mukaan, yhteiseen pöytään. Valmisteluvaiheessa osoitettiin sekä asukkaiden että kulttuurin tekijöiden suulla, että kulttuurin kokemiseen liittyy vahva yhteisöllisyys. Niinpä toteutuakseenkin ohjelmaan tarvitaan mukaan kulttuurin tekijät ja kokijat maakunnassa. Tule mukaan, kulttuurin suunta tehdään yhdessä!

Lahden kesäkauden avajaiset. Kuva: Aatu Heikkonen

Käsitteitä

Kulttuuri on käsitteenä laaja ja moniulotteinen. Se pitää sisältään elintavat, yhteiselämän, arvojärjestelmät, traditiot ja uskomukset. Toisaalta siihen kuuluvat myös yhteiskunnan tai ihmisryhmän henkiset, aineelliset, älylliset ja emotionaaliset ominaisuudet. Kulttuuriin kuuluvat myös taiteet ja kirjallisuus. (UNESCO 2005). Päijät-Hämeessä kulttuuri näkyy arjessa laajasti: miltä elinympäristömme näyttää ja miten elämme arkeamme. Esimerkiksi museot, teatterit, konsertit, taiteet, kulttuuriharrastukset ja kirjastot ovat osa kulttuuriamme. Toisaalta sitä on myös luonnon ja kulttuurin välinen suhde, sen ilmenemismuotoina luontoon liittyvä kulttuuriperintö sekä taiteen ja luonnon suhde. Päijät-Häme on myös vahva liikuntamaakunta ja liikunnan ja urheilun ympärillä on paljon kulttuuriin kuuluvia ilmiöitä.

Kulttuurihyvinvointi tarkoittaa yksilön tai yhteisön kokemusta, jossa kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia. Keskiössä on ihmisen toiminta taiteen ja kulttuurin parissa. Taide ja kulttuuri ovat myös osa elinikäistä oppimista. Ihmiset ovat kulttuurin kokijoita ja toimijoita, joilla on kulttuurisia tarpeita ja oikeuksia. Kulttuuristen oikeuksien toteutuminen on osa kulttuurihyvinvointia. Jokainen meistä on itseään ilmaisevia ja kommunikoivia – riippumatta esimerkiksi voinnista, elinolosuhteista tai iästä. Lisää kulttuurihyvinvoinnista: Käsitteet | Taikusydän (turkuamk.fi)

Luova talous on merkittävästi suurempi käsite kuin suoraan kulttuuriin ja taiteeseen rajautuva liiketoiminta: *”Luova talous voidaan tiivistää luovien toimintojen ja ideoiden liiketoiminnaksi. Luovalla taloudella viitataan myös luovien alojen tuotteiden, palveluiden ja osaamisen hyödyntämiseen yhteiskunnan eri sektoreilla lisäarvon tuottamiseksi.” (Business Finland: Luovien.fi)*

Maakuntien kehittämistyötä ohjaavat asiakirjat ovat maakuntastrategia, maakuntaohjelma ja älykkään erikoistumisen strategia. Näistä jälkimmäinen on Euroopan unionin jalkauttama työväline, jossa alueet itse määrittelevät omat alueelliset vahvuutensa, joihin maakunnassa tullaan panostamaan. Päijät-Hämeen maakunnan voimassa olevat ohjelma-asiakirjat löydät liiton verkkosivuilta.

Illallinen taivaanalla Lahdessa. Kuva: Karoliina Redsven

Päijät-Hämeen kulttuuriohjelman arvot ja kestävyyden osa-alueet

Kulttuurinen kestävyys

Päijäthämäläisten kulttuuriset oikeudet toteutuvat laajasti. Moniääninen, vahva ja vapaa taiteen kenttä on osa demokraattista maakuntaa.

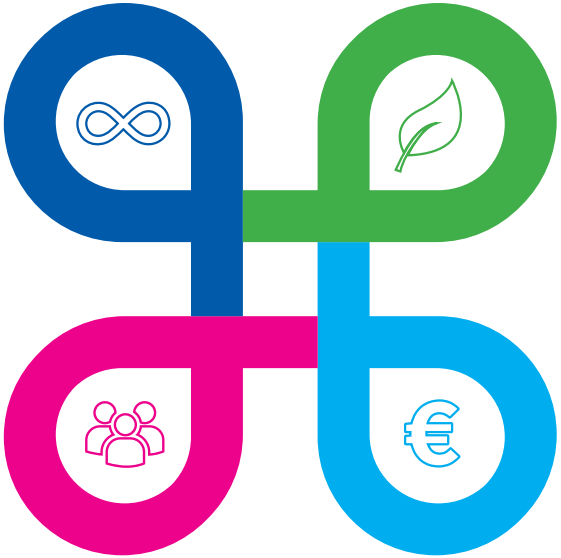

Ekologinen kestävyys

Kulttuuri tuotetaan ekologisesti kestävästi. Kirjasto on oiva tiennäyttäjä tuote palveluna-ajattelusta. Taide ja kulttuuri edistävät ekologisen kriisin ratkaisua.

Sosiaalinen kestävyys

Päijäthämäläisten hyvinvointia ja terveyttä edistää ja ylläpitää moninainen päijäthämäläinen kulttuuri. Kulttuurin tekijöillä on oikeus työhön ja toimeentuloon.

Taloudellinen kestävyys

Kulttuuri ja luovat alat ovat taloudellisesti kestävämmällä pohjalla. Ne on tunnistettu ja tunnustettu elinkeino maakunnassa ja kestävä kulutuksen kohde.

ARVOPOHJA:

Päijäthämäläinen kulttuuri on **kestävää**. Se on **saavutettavaa** ja tulee lähelle. Se on **moninaista** ja **osallisuus** on merkityksellistä. Kulttuuriset oikeudet toteutuvat laajasti. Kulttuuria tehdään **mukaanottavasti** ja vahvasti **yhteistyössä** rajat ylittäen. Kulttuurin **merkityksenanto** on **demokraattista**.

Kapellimestari Dalia Stasevska Sibeliustalossa. Kuva: Toivo Heinimäki

> *Taiteessa ja kulttuurissa käsiteltyjä aiheita ja niiden esittämisen tapoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen liittyvien muutostapojen ja -tarpeiden ymmärtämiseksi ja työstämiseksi. Kulttuurin ja taiteen keskeistä sisältöä ovat yhteiskunnan ja ihmisten arvokehitykseen ja toimintatapoihin liittyvien aiheiden käsittely. Kulttuuri auttaa laajentamaan ymmärrystä vaihtoehtoisista tulevaisuuksista ja toimintamalleista ja synnyttää uusia tulkintoja sekä merkityksiä olemassa oleville asioille. Taiteen ja kulttuurin avulla voidaan tehdä näkyväksi sitä, mikä on vasta syntymässä. Kulttuuri- ja taidekentän toimintaedellytysten turvaaminen on osa kokonaisvaltaista ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän kehityksen vahvistamista.*

Suomen kestävän kehityksen strategia 2022–2030

Päijät-Hämeessä kulttuurikin on kestävää

Tämä kulttuuriohjelma on jäsennetty kestävän kehityksen periaatteista käsin. Jaotteluun päädyttiin, sillä se toimii maakunnan kehittämistä ohjaavan älykkään erikoistumisen strategian punaisena lankana. Päijät-Hämeen maakunta tavoittelee maakuntaohjelmansa mukaisesti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä ja tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimia läpileikkaavasti koko maakunnassa.

Taiteen ja kulttuurin alalla kestävyysajattelua on lisännyt mm. Taideyliopiston taidealan jälleenrakennusrakennusraportin tuoma näkökulma taiteen kestävyyteen ja tämä ohjelma lainaakin raportin jäsennyksestä paljon. Lisäksi kestävyysnäkökulmaa alalla on vahvistanut myös opetus- ja kulttuuriministeriö viestinnässään. Yhtä lailla kestävyysteeman läpileikkaavuuden puolesta puhuu myös YK:n Agenda 2030-ohjelma.

Kestävän kehityksen neljä näkökulmaa – kulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys – ovat tämän ohjelman neljä painopistealuetta. Jotta ne ovat aidosti keskiössä, on tämän ohjelman toimenpide-ehdotuksien yhteydessä osoitettu, mitä kestävän kehityksen osa-aluetta ne edistävät. Ohjelmaa ei pidä kuitenkaan nähdä siten, että kulttuuriala asettuu ainoastaan välineeksi kestävyyskriisien ratkaisuun, vaan on myös itse kehittämisen kohteena.

Ohjelman yhtenä päätavoitteena on saada aikaiseksi positiivinen kierre, joka takaa kulttuuristen oikeuksien toteutumisen kestävästi koko maakunnassa.

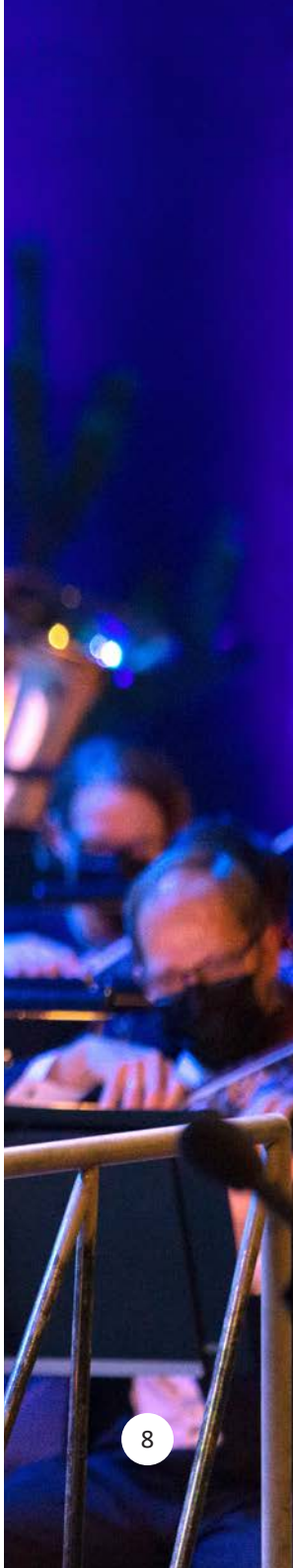

Sambakulkue Lahdessa. Kuva: Aatu Heikkonen

Miltä näyttää kestävä kulttuuri Päijät-Hämeessä 2030?

Vuonna 2030 päijäthämäläisten kulttuuriset oikeudet toteutuvat laajasti. Moniääninen, vahva, ja vapaa taiteen kenttä on osa demokraattista yhteiskuntaa. Se käy keskustelua ilmiöistä ja toimii siten demokratian yhtenä voimana. Maakunnassa kulttuurin ja kulttuuriperinnön merkitykset identiteetin rakentumisessa tiedostetaan ja paikallinen sekä alueellinen kulttuuri voivat hyvin ja vahvistuvat edelleen. Maakunnan museot toimivat aktiivisesti kulttuuriperinnön ja identiteetin parissa. Kulttuurin merkityksenanto on demokraattista.

Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutukset on tunnistettu ja maakunnassa toimitaan suunnitelmallisesti kulttuurihyvinvoinnin käytäntöjä kehittäen. Kulttuurin tekijöillä on oikeus työhön ja reiluun toimeentuloon. Kirjastot ovat merkityksellinen osa sosiaalisesti kestävämmän ja demokraattisemman Päijät-Hämeen rakentamisessa.

Tavat tuottaa ja kuluttaa kulttuuria ovat ekologisesti kestävämpiä mm. hiilijalan- ja kädenjälki, kiertotalous ja luonnon monimuotoisuus huomioiden. Kulttuuri ja taide tukevat ja tekevät edelleen yhteiskunnan kestävyysmurrosta. Kirjasto toimii tuote palveluna -periaatteella ja palvelu on laajentunut edelleen. Ohjelmakaudella on tuettu kehitystä, jossa luovilta aloilta on noussut vielä enemmän kestäviä kulutuksen kohteita.

Kulttuuri ja luovat alat ovat tunnistettu ja tunnustettu elinkeino maakunnassamme ja kestävä kulutuksen kohde sekä yrityksille että kuluttajille. Kulttuuri on haluttu rahoituksen kohde, ja maakunnan toimijat pärjäävät hyvin kansallisessa ja kansainvälisessä hankekilpailussa. Taloudellista kestävyyttä on kehittänyt myös laajempi rahoituspohja: Valtakunnalliset apurahat ja hanketuki löytävät tiensä maakuntaan. Maakunnan yritysten ja kulttuurin kentän välille on löytynyt lisää yhteistyön muotoja.

Toimenpide-ehdotukset kestävämmän huomisen saavuttamiseksi

Tämän ohjelman toimenpide-ehdotukset on koottu neljäksi toimenpide-kokonaisuudeksi. Ne kaikki tähtäävät kestävyyden lisäämiseen. Kunkin toimenpiteen yhteydessä on osoitettu, mitä kestävyyden osa-aluetta ne edistävät. Poikkeuksetta toimenpide vaikuttaa suoraan useampaan kuin yhteen kestävyyden osa-alueeseen.

Ohjelma koskettaa koko Päijät-Hämettä. Eri kulttuuritoimijat voivat liittyä siihen omista lähtökohdistaan käsin. Toimenpiteiden toteuttamiseksi kaivataan suunnitelmallisuutta ja tässä asiakirjassa esitetyt ehdotukset voidaankin nähdä kokoavina, otsikkotason esityksinä työpajoissa nousseista toimenpiteiden laajasta kirjosta. On selvää, että kaikkia toimenpiteitä ei voida toteuttaa heti ohjelman alussa – osa taas saattaa saada uusia merkityksiä tai suuntia ohjelman välitarkastelujen yhteydessä. Ohjelman seurannasta vastaa Päijät-Hämeen liitto.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET KESTÄVÄMMÄN HUOMISEN SAAVUTTAMISEKSI	
Verkostojen ja yhteistyön kehittäminen	
• Lisätään koordinaatiota ja yhteistyötä kulttuuritoimijoiden välillä	●●●●
• Edistetään kulttuurihyvinvoinnin osaamista ja tekoja maakunnassa	●●●
Saavutettavuuden ja esteettömyyden lisääminen	
• Tuetaan sekä vahvistetaan paikallista kulttuuria	●●●●
• Tuetaan elävän kulttuurisuhteen syntymistä ja vahvistumista	●●●
• Lisätään kulttuurin saavutettavuutta ja kaikkien mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin	●●
• Jatketaan työtä digitalisaation äärellä	●●●●
Kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen	
• Edistetään kulttuurialan reilun ansainnan malleja	●●
• Kehitetään kulttuuria ja taidetta elinkeinona	●●●●
• Kasvatetaan rahoituspohjaa	●●●
• Kehitetään taiteen välittäjätoimintaa	●●
• Tunnustetaan taiteen autonomia ja vapaus	●●
Kulttuurialan ekologisen kestävyyden kasvattaminen	
• Annetaan kulttuurilla ja taiteilla vauhtia ekologiselle kestävyysmurrokselle	●●
• Viedään maakunnan hiilineutraaliustavoite läpi kulttuurialalla	●●
• Edistetään kiertotaloutta kulttuurialalla	●●
• Lisätään toimijoiden vastuullisuus- ja kestävyyssertifiointiprosesseja	●●

● = Sosiaalinen kestävyys
● = Kulttuurinen kestävyys
● = Ekologinen kestävyys
● = Taloudellinen kestävyys

Kaarisilta Biennale 2021. Kuva: Lassi Häkkinen

Toimenpidekokonaisuus 1: Verkostojen ja yhteistyön kehittäminen

Yhteistyön kautta on mahdollista luoda maakuntaan uutta osaamista sekä yritystoimintaa sekä mahdollisuuksia. Yhteiskehittämistä pitää tehdä sekä toimialan sisällä, että sen yhdyspinnoilla. Näin mahdollistuvat myös luovien alojen ja taiteen positiiviset vaikutukset maakunnan myös alan sisältä ulospäin.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Lisätään koordinaatiota ja yhteistyötä kulttuuritoimijoiden välillä		
• Palkataan kulttuurikoordinaattori luomaan ja koordinoimaan verkostoja kulttuurialalle maakunnassa • Kehitetään foorumeita, areenoita ja alustoja yhteisen työn jakamiseen. • Edistetään maakunnan kulttuuritoimijoiden kansainvälisten verkostosuhteiden syntymistä.	●●●●	Maakunnan liitto Hyvinvointialue Kunnat Kirjastot Museot Kolmas sektori Taiteen ammattilaiset Oppilaitokset Muut kulttuuritoimijat
Edistetään kulttuurihyvinvoinnin osaamista ja tekoja maakunnassa		
• Perustetaan Taikusydän-yhteyspiste koordinoimaan maakunnassa tehtävää kulttuurihyvinvointityötä ja -tekijöitä. • Tuetaan jo toimivien toimintamallien juurtumista ja kokeillaan uutta.	●●	Maakunnan liitto Hyvinvointialue Kunnat Kirjastot Museot Taiteen ammattilaiset Oppilaitokset Kolmas sektori Muut kulttuuritoimijat

● = Sosiaalinen kestävyys ● = Kulttuurinen kestävyys ● = Ekologinen kestävyys ● = Taloudellinen kestävyys

Toimenpidekokonaisuus 2: Saavutettavuuden ja esteettömyyden lisääminen (1/2)

Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää uusia tapoja tuottaa kulttuuria ja tehdä kulttuuria arkeen. Toimenpidekokonaisuuteen kuuluu myös yleisölle suunnatun markkinoinnin ja viestinnän kehittäminen. Päijät-Hämeessä jo tehtyä työtä taiteen soveltavasta käytöstä on jatkettava.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Tuetaan sekä vahvistetaan alueellista ja paikallista kulttuuria		
• Lisätään toimijoiden osaamista koulutuksin esimerkiksi kulttuuriperinnön, kansalaisyhteiskunnan ja markkinoinniteemoista. • Jatketaan kokeiluja ja vakiinnutetaan toimintamalleja liikunnan, luonnon ja kulttuurin yhdistämistä. Liikunta ja luonto mielletään vahvasti osaksi päijäthämäläistä identiteettiä ja kulttuuria. Käytetään taidelähtöisiä ja luovia työtapoja arjessa aiempaa laajemmin. • Pidetään huolta ja kehitetään alueen tapahtumatuottamisosaamista ja rakenteita. • Kehitetään yhteisiä viestinnän ja markkinoinnin keinoja ja kanavia.	● ● ●	Maakunnan liitto Kunnat Museot Kirjastot Taidelaitokset Kolmas sektori Taiteen ammattilaiset Liikunta-alan toimijat Oppilaitokset Lastenkulttuurikeskus Muut kulttuuritoimijat
Tuetaan elävän kulttuurisuhteen syntymistä ja vahvistumista		
• Kehitetään kulttuuriharrastamisen moninaisia mahdollisuuksia verkostomaisesti koko maakunnassa. Harrastamiseen kuuluu laajasti kulttuurin ympärillä tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa, ei pelkästään viikoittaiset harrastukset. • Kehitetään taiteen perusopetuksen kestävyyttä esim. hakemalla Kestävä taiteen perusopetus -sertifikaatteja. • Pidetään huolta kulttuurikasvatussuunnitelmista, kehitetään järjestelmää ja laajennetaan niitä mahdollisuuksien mukaan uusille ikäryhmille. • Toisen ja korkea-asteen koulutukset jatkavat vahvan kulttuurisuhteen pohjalta kohti ammattia. Huolehditaan taiteen ja luovan alan koulutusten resursseista.	● ● ●	Kunnat Kirjastot Museot Taidelaitokset Oppilaitokset Kolmas sektori Harrastustoiminnan järjestäjät Harrastamisen Suomen mallin -koordinaattorit Lasten kulttuurikeskus Hyvinvointialue

● = Sosiaalinen kestävyys ● = Kulttuurinen kestävyys ● = Ekologinen kestävyys ● = Taloudellinen kestävyys

Toimenpidekokonaisuus 2: Saavutettavuuden ja esteettömyyden lisääminen (2/2)

Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää uusia tapoja tuottaa kulttuuria ja tehdä kulttuuria arkeen. Toimenpidekokonaisuuteen kuuluu myös yleisölle suunnatun markkinoinnin ja viestinnän kehittäminen. Päijät-Hämeessä jo tehtyä työtä taiteen soveltavasta käytöstä on jatkettava.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Lisätään kulttuurin saavutettavuutta ja kaikkien mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin		
• Kokeillaan ja vakiinnutetaan erilaisia tapoja tuottaa kulttuuria maakunnassa ihmisten lähellä. Näitä voivat olla esimerkiksi kulttuurin ja taiteen vieminen asukkaiden päivittäiseen elinpiiriin tai erilaiset digitaaliset kulttuurikokeilut. Pidetään huolta myös tekijäkentän moninaisuudesta. • Selvitetään mahdollisuudet ottaa käyttöön Kaikukortti tai muu sovellutus taloudellisen eriarvoisuuden purkamiseksi sekä mahdollisuudet kulttuuriluotsi-toiminnan kehittämiseksi. • Otetaan kohderyhmät mukaan jo uusia kokeiluja suunniteltaessa. • Kehitetään kulttuurimatkailun konsepteja.	● ●	Kunnat Museot Kirjastot Maakunnan liitto Hyvinvointialue Lasten kulttuurikeskus Kolmas sektori Taiteen ammattilaiset Taidelaitokset Oppilaitokset Alueellinen matkailun kehitysyhtiö
Jatketaan työtä digitalisaation äärellä		
• Kokeillaan digitalisaation tarjoamia uusia tapoja kulttuurin tekemiseen. Niillä voidaan paikkariippumattomina palveluina tavoittaa uusia yleisöjä tai ne voivat luoda muita uusia tekemisen ja kokemisen tapoja.	● ● ● ●	Taiteen ammattilaiset Kunnat Museot Kirjastot Oppilaitokset Muut kulttuuritoimijat

● = Sosiaalinen kestävyys ● = Kulttuurinen kestävyys ● = Ekologinen kestävyys ● = Taloudellinen kestävyys

Toimenpidekokonaisuus 3: Kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen (1/2)

Päijät-Häme ei ole viime vuosina menestynyt valtakunnallisesti verrattuna hanke- tai apurahahauissa kovin hyvin. Kulttuurialalla jää siten hyödyntämättä kehittämistyössä maakunnan ulkopuolelta tulevaa rahoitusta. Kestävän toimialan rakentuminen ja yksittäisten toimijoiden kehittyminen vaativat ulkopuolista rahoitusta. Sitä saadaan lisäämällä hakuvalmiuksia ja liiketoimintaosaamista erilaisin koulutuksin sekä viestimällä eri hakujen avaamista mahdollisuuksista. Rahoituspohjaa voidaan laajentaa myös syventämällä kulttuuritoimijoiden ja yritysmaailman välisiä suhteita.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Edistetään kulttuurialan reilun ansainnan malleja		
• Edistetään kulttuuritoimijoiden mahdollisuuksia osallistua kehittämishankkeisiin samalla varmistaen oikeus reiluun korvaukseen. • Lisätään sekä tekijöiden että työnantajien/ostajien hinnoitteluosaamista. • Viestitään Taiteen edistämiskeskuksen reilun taiteen manifestista. • Edistetään kuntien ja toimijoiden sitoutumista ns. prosenttiperiaatteeseen.	●	Maakunnan liitto Hyvinvointialueet Oppilaitokset Hanketoimijat Kunnat Kolmas sektori Museot Taiteen ammattilaiset
Kehitetään kulttuuria ja taidetta elinkeinona		
• Vahvistetaan kulttuurialaa elinkeinona sekä osana aluekehitystä. • Kehitetään maakunnan kulttuuritoimijoiden liiketoimintaosaamista koulutuksin. • Maakunnan innovaatioekosysteemeissä luovan alan toimijat tunnistetaan resilienssin, luovuuden, kekseliäisyyden ja muutoskyvykkyyden tekijöinä. Tehdään mahdollisuuksia luovalle työlle.	●●●●	Maakunnan liitto ELY-keskus Alueen yritykset Matkailu- ja kulttuurialojen toimijat Oppilaitokset

● = Sosiaalinen kestävyys ● = Kulttuurinen kestävyys ● = Ekologinen kestävyys ● = Taloudellinen kestävyys

Toimenpidekokonaisuus 3: Kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen (2/2)

Kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen. Päijät-Häme ei ole viime vuosina menestynyt valtakunnallisesti verrattuna hanke- tai apurahahauissa kovin hyvin. Kulttuurialalla jää siten hyödyntämättä kehittämistyössä maakunnan ulkopuolelta tulevaa rahoitusta. Kestävän toimialan rakentuminen ja yksittäisten toimijoiden kehittyminen vaativat ulkopuolista rahoitusta. Sitä saadaan lisäämällä hakuvalmiuksia ja liiketoimintaosaamista erilaisin koulutuksin sekä viestimällä eri hakujen avaamista mahdollisuuksista. Rahoituspohjaa voidaan laajentaa myös syventämällä kulttuuritoimijoiden ja yritysmaailman välisiä suhteita.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Kasvatetaan rahoituspohjaa		
• Lisätään osaamista hankerahoituksen saamiseksi maakuntaan. Viestitään avoimista rahoitusmahdollisuuksista ja koulutetaan alueen kulttuuritoimijoita sekä edistetään hankeverkostojen syntymistä verkostotyöllä. • Luodaan edellytyksiä alueen yritystoimijoiden ja kulttuurin tekijöiden yhteistyölle. Tutkitaan mahdollisuudet alueellisen mesenaattitoiminnan aloittamiseksi.	● ● ●	Maakunnan liitto Kunnat Taiteen tekijät Kolmas sektori Oppilaitokset
Kehitetään taiteen välittäjätoimintaa		
• Kehitetään ja tuetaan taiteen välittäjätoiminnan malleja maakunnassa.	● ●	Maakunnan liitto Kunnat Hyvinvointialue Oppilaitokset Taiteen tekijät Asukkaat
Tunnustetaan taiteen autonomia ja vapaus		
• Maakunnassa tunnistetaan ja tunnustetaan taiteen ja kulttuurin autonomia ja vapaus.	● ●	Kaikki toimijat

● = Sosiaalinen kestävyys ● = Kulttuurinen kestävyys ● = Ekologinen kestävyys ● = Taloudellinen kestävyys

Toimenpidekokonaisuus 4: Kulttuurialan ekologisen kestävyyden kasvattaminen ja kestävyysmurroksen vauhdittaminen (1/2)

Kulttuurialan ekologisen kestävyyden kasvattaminen ja kestävyysmurroksen vauhdittaminen. Tämän kokonaisuuden toimenpiteillä lisätään kulttuurialan ekologista kestävyyttä sekä mahdollistetaan vahva kulttuurin ja taiteen muutosvoima kestävyysmurroksen vauhdittamiseksi. Kiertotalousajattelu elää pääsääntöisesti vahvana kulttuurin kentällä, mutta uusia ratkaisuja esimerkiksi yleisön liikkumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi olisi löydettävä.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Annetaan kulttuurilla ja taiteilla vauhtia ekologiselle kestävyysmurrokselle		
• Alalla on mahdollisuus toimia ekologisen murroksen vauhdittajana ja tiennäyttäjänä – tulevaisuuksien kuvittelijoina tai mahdollistajina. • Luovat alat kirittävät yritysten muutoksentekokykyä.	🔵🟢	Taiteen ammattilaiset Kolmas sektori Yritykset Maakunnan liitto Kunnat Oppilaitokset
Viedään maakunnan hiilineutraaliustavoite läpi kulttuurialalla		
• Jatketaan työtä hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi viestimällä koulutuksista. Edistetään hiilijalanjäljen laskentaa kulttuurialalla. • Etsitään ja kokeillaan keinoja kestävään yleisön liikkumiseen.	🔵🟢	Maakunnan liitto Kunnat Yritykset Taidelaitokset Taiteen toimijat Oppilaitokset

🔴 = Sosiaalinen kestävyys 🔵 = Kulttuurinen kestävyys 🟢 = Ekologinen kestävyys 🔵 = Taloudellinen kestävyys

Toimenpidekokonaisuus 4: Kulttuurialan ekologisen kestävyyden kasvattaminen ja kestävyysmurroksen vauhdittaminen (2/2)

Kulttuurialan ekologisen kestävyyden kasvattaminen ja kestävyysmurroksen vauhdittaminen. Tämän kokonaisuuden toimenpiteillä lisätään kulttuurialan ekologista kestävyyttä sekä mahdollistetaan vahva kulttuurin ja taiteen muutosvoima kestävyysmurroksen vauhdittamiseksi. Kiertotalousajattelu elää pääsääntöisesti vahvana kulttuurin kentällä, mutta uusia ratkaisuja esimerkiksi yleisön liikkumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi olisi löydettävä.

TOIMENPIDE	KESTÄVYYDEN OSA-ALUEET	POTENTIAALISIA TOTEUTTAJIA
Edistetään kiertotaloutta kulttuurialalla		
• Parannetaan tilojen käyttöastetta, materiaalien kierrättämistä ja yhteiskäyttöä. • Etsitään keinoja ja kokeillaan teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä kulttuurialalla. Tämä voi koskea sekä tapoja tehdä taidetta tai tapoja tuoda sitä esille.	● ●	Maakunnan liitto Kunnat Kirjastot Oppilaitokset Kulttuuritoimijat Yritykset
Lisätään vastuullisuus- ja kestävyyssertifiointiprosesseja		
• Edistetään kestävyyttä kehittävien sertifiointiprosessien alkamista maakunnassa • Lisätään tietoisuuta Sustainable Travel Finland -verkostosta ja sen myöntämästä vastuullisuussertifikaatista.	●	Alueellinen matkailun kehitysyhtiö Matkailualan yritykset Kulttuuritoimijat Oppilaitokset

● = Sosiaalinen kestävyys ● = Kulttuurinen kestävyys ● = Ekologinen kestävyys ● = Taloudellinen kestävyys

Piano Iitin Hiidenvuorella. Kuva: Juho Vainonen

Toimintaympäristö

Päijät-Hämeen maakuntaan **kuuluu kymmenen kuntaa, ja asukkaita maakunnassa on 205 124** (31.12.2021, Tilastokeskus). Päijät-Häme sijaitsee Etelä-Suomessa, sen keskuskaupunkiin Lahteen on noin tunnin junamatka Helsingistä. Päijät-Häme on yhdistelmä ruuhka-Suomen maakuntien ja muun Suomen maakuntien rakennepiirteistä, niiden eräänlainen välimuoto. Väestö on painottunut maakunnan eteläisiin osiin ja harvemmin asutuilla seuduilla asuu iäkkäämpää väestöä. 70–74 -vuotiaat ovat maakunnan suurin ikäryhmä. Vuoden 2021 lopussa pienin kunta Päijät-Hämeessä oli Hartola (2 621 as.) ja suurin maakunnan keskuskaupunki Lahti (120 027 asukasta).

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra on julkaissut vuonna 2020 näkemyksensä tulevaisuuden **megatrendeistä.** Yksi niistä ennakoi väestön ikääntyvän ja monimuotoistuvan. Päijät-Hämeen osalta näköpiirissä on myös todennäköisesti laskeva trendi väkimäärässä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuoteen 2030 mennessä Päijät-Hämeen väkiluku olisi laskenut niukasti alle 200 000:n asukkaan (199 927). Vähenevä ja ikääntyvä väestö haastaa julkista taloutta. Toisaalta maahanmuutto luo uusia, moninaistuvia tarpeita kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle.

Vuonna 2020 maakunnassa **kunnat käyttivät kulttuuri- ja kirjastotoimintaan noin 36,2 miljoonaa euroa.** Asukasta kohden se oli noin 176 euroa – sisältäen kirjastojen, muun kulttuuritoiminnan, teatteri- tanssi ja sirkustoiminnan, musiikkitoiminnan, taiteen perusopetuksen sekä museo- ja näyttelytoiminnan. Kuntien peruspalveluiden arvioinnissa Aluehallintovirasto käyttää mittarina muuhun kulttuuritoimintaan käytettyjä euroja asukasta kohti. Etelä-Suomessa tuo summa oli keskimäärin noin 16 euroa, Päijät-Hämeessä 12,7 euroa vaihdellen 0 eurosta 27 euroon. Lahden kaupunginteatteri, vuonna 2022 avattu visuaalisten taiteiden museo Malva ja Sinfonia Lahti ovat valtakunnallisesti verraten isoja toimijoita. Niiden toiminta säteilee vahvasti Päijät-Hämeeseen, mutta myös laajemmin maakunnan rajojen yli.

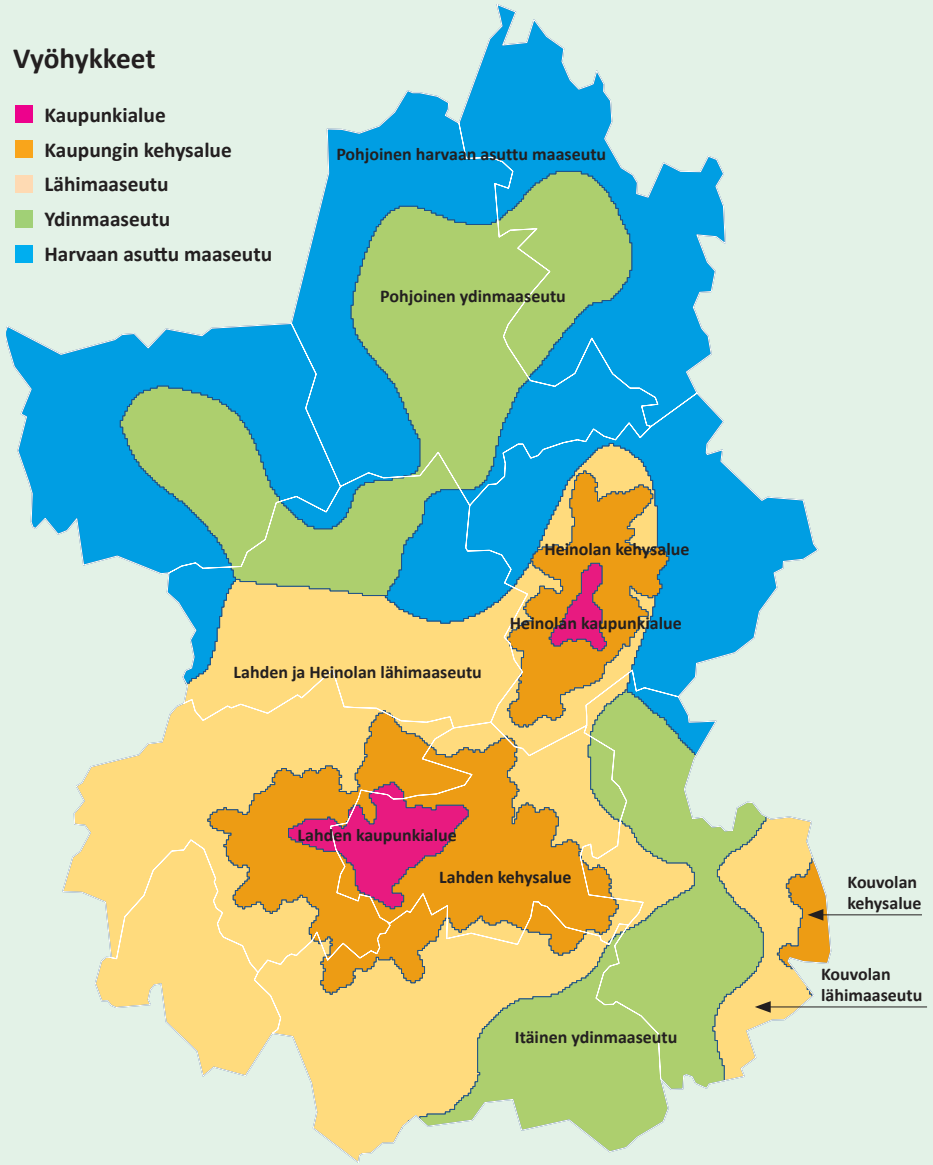

Vyöhykkeet ovat Suomen ympäristökeskuksen 2014 julkaisemasta kaupunki-maaseutu –alueluokituksesta tehty yleistys https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135861.

Kolmen kärki kulttuuripalveluista asiointitiheyden mukaan ovat ohjelmaa varten tehdyn asukaskyselyn (218 vastaajaa) mukaan kirjastopalvelut, kylä- ja kulttuuritapahtumat sekä keikat. Kysely vahvisti kuvaa kulttuurin yhteisöllisyydestä: valtaosa vastaajista kertoi kulttuuriin liittyvän kaverit tai sukulaiset. Positiivista tulevaisuuden näkökulmasta oli, että vastaajat arvioivat tulevaisuudessa käyttävänsä aiempaa suuremman osan tuloistaan kulttuuripalveluihin.

Päijät-Hämeen kirjastot muodostavat kirjastoyhteistyön kautta **Lastu-kirjastot** Iittiä lukuunottamatta. Niillä on yhteinen asiakas- ja aineistorekisteri sekä kirjastojärjestelmä joka mm. mahdollistaa lainat ja kokoelmien yhteiskäytön. Lastu-kirjastoissa käy sama kirjastokortti ja niillä on yhteiset käyttösäännöt ja maksut. Iitin kirjasto on mukana Kymenlaakson alueellisessa Kyyti-kirjastossa.

Päijät-Hämeessä on 40 museokohdetta, joista yhdeksän ammatillisesti hoidettuja. Kolmas sektori vastaa noin 2/3 museokohteiden ylläpidosta. Kolmannen sektorin osuus museo- ja kulttuuriperintötoiminnasta on maakunnassa merkittävä ja tärkeä. **Alueellisena vastuumuseona toimii Lahden museot,** joka saa valtionosuutta toimintaansa. Valtionosuutta saa myös Heinolan museot.

Taloustutkimuksen mukaan **kulttuurialan tuotos** Päijät-Hämeessä oli vuonna 2020 **201 miljoonaa euroa** ja **työllisyysvaikutus miltei 1500 henkilötyövuotta.** 2020 oli ensimmäinen koronavuosista. Koko Suomessa kotitalouksien kulutus kulttuuriin laski koronavuonna 10 prosenttia.

Maakunnallinen **Lastenkulttuurikeskus Efekti** kautta järjestetään kulttuuritarjontaa alueen päiväkoteihin ja kouluihin. Toimintaa koordinoi Lahden kaupungin kulttuuripalvelut ja rahoituksesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Efektin toiminnassa mukana olevat kunnat. Efekti on Suomen Lastenkulttuurikeskusten liiton jäsen. Efekti on myös mukana valtakunnallisessa, Suomen Kulttuurirahaston rahoittamassa, Taidetestaajat-hankkeessa

Maakunnassa on kolme **valtionosuutta saavaa esittävän taiteen organisaatiota:** Lahden kaupungin ylläpitämät Lahden kaupunginteatteri sekä Sinfonia Lahti ja Teatteri Vanha Juko, jota ylläpitää Lahden OmaTeatteri-yhdistys. Vuodelle 2023 nämä saivat yhteensä n. viisi miljoonaa euroa valtionosuutta. Valtakunnallisesti valtionosuusjärjestelmään voidaan ottaa uusia toimijoita seuraavan kerran vuoden 2025 alussa.

Päijät-Hämeessä on 473 **kulttuuriyhdistystä** (PRH 2022). Se on Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän yhdistysrekisterin tilastojen mukaan vähiten suhteessa maakunnan asukaslukuun. Rekisteriin luokitellaan yhdistykset perustamis- tai sääntömuutosilmoituksen yhteydessä ja luokittelu on aloitettu vuonna 2011.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue aloitti vuoden 2023 alussa. Päijät-Hämeessä hyvinvointialue kattaa koko maakunnan. Hyvinvointialueilla on oma, kunnista riippumaton hallintonsa ja ne saavat rahoituksen suoraan kaupungin budjetista. Hyvinvointialue vastaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluiden järjestämisestä Päijät-Hämeessä. Kuntien tehtäviksi jäivät mm. elinvoima, sivistys ja kuntalaisten hyvinvointi. Kulttuuripalvelut jäävät kuntien tehtäviin tulevaisuudessakin.

Päijät-Hämeessä sijaitsee kuuden kunnan (Asikkala, Heinola, Hollola, Lahti, Padasjoki ja Sysmä) alueella **Salpausselkä UNESCO Global Geopark**. Se nimettiin maailmanlaajuiseen geologisesti arvokkaiden alueiden verkostoon huhtikuussa 2022. Geopark-ohjelma kannustaa kohteita nostamaan esille geologisen perinnön merkityksen luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön taustalla. Geopark-toimintaan tulee kuulua alueen luonnon erityispiirteisiin ja kestävän kehityksen tavoitteisiin pohjaavaa kasvatusta ja koulutusta sekä kestävän matkailun kehittämistä.

Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva. Kuva: Maaret Monola

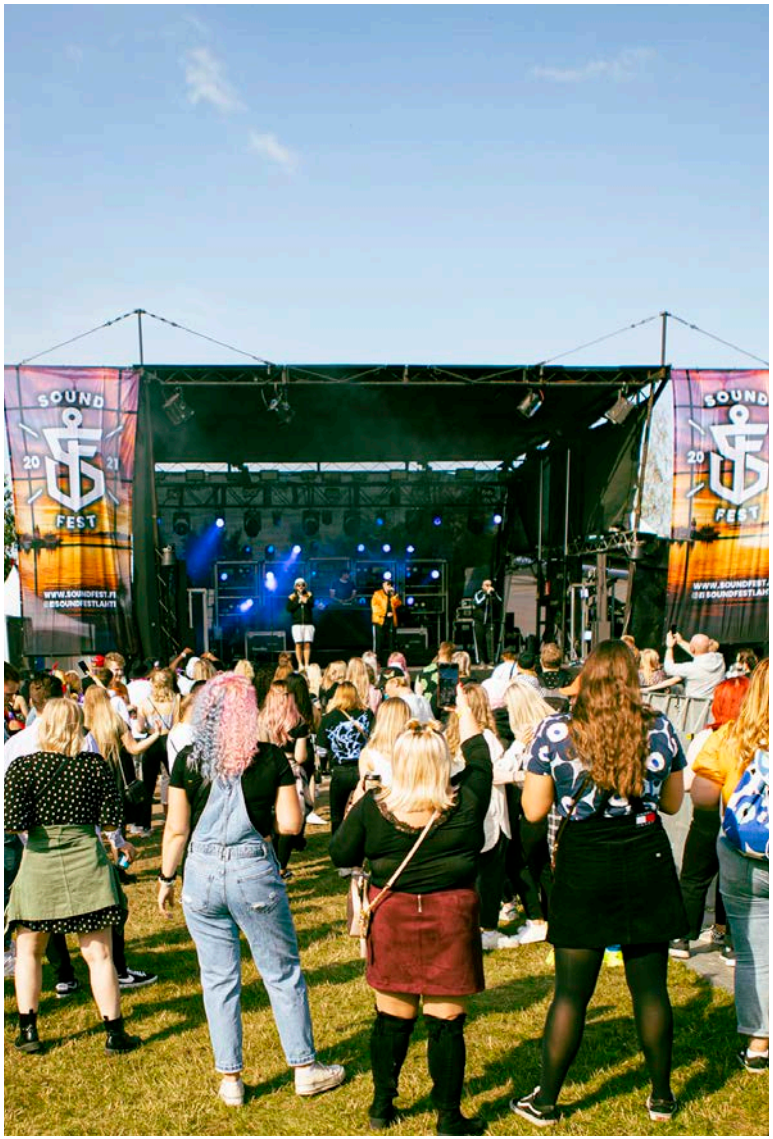

Soundfest Lahti. Kuva: Panu Salonen

Kulttuurialojen merkitys Päijät-Hämeelle

Kulttuurialojen tuotos

2010
160 milj. €

2015
216 milj. €

2020
201 milj. €

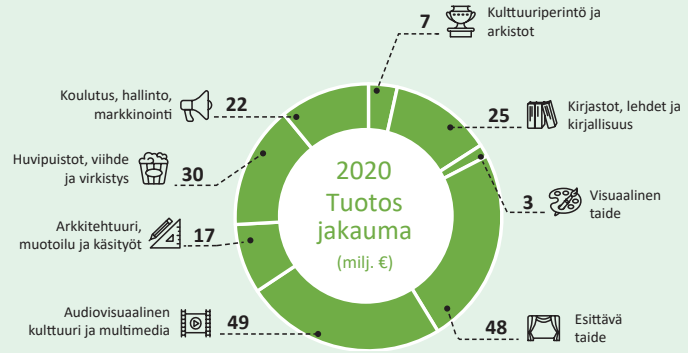

Kulttuurialojen työllisyys henkilötyövuosina

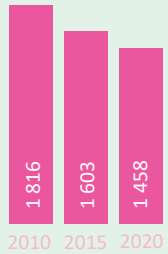

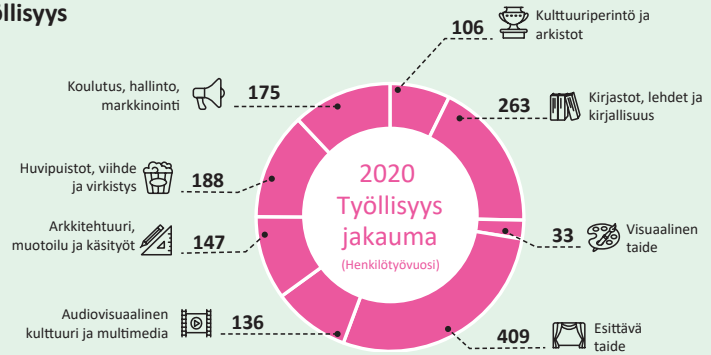

Erityisalojen tuotos ja työllisyys

Taiteilija, näyttämö- ja konserttitoiminta	32 milj. €	339 henkilötyövuotta
Elokuvat, videot ja tietokonepelit	44 milj. €	87 henkilötyövuotta
Koulutus- ja kulttuurihallinto	6 milj. €	67 henkilötyövuotta

Lähde: Taloustutkimus 10/2022

Keskeinen lainsäädäntö Suomessa

Kulttuuritoimintaa Suomessa ohjataan lainsäädännössä lähtien perustuslaista. Tähän on koottu keskeinen lainsäädäntö lyhyesti.

- **Suomen perustuslain (731/1999)** mukaan kaikilla suomalaisilla on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Jokaisella on vastuu luonnosta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä.
- **Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)** ohjaa kuntia järjestämään kulttuuritoimintaa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee mm. edistää kulttuurin ja taiteen saatavuutta, luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista ja niihin liittyvää kansalaistoimintaa ja edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa.
- **Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998)** määrittelee sen olevan tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Kunta voi järjestää taiteen perusopetusta ja saada siihen valtionosuutta.
- Museoita ohjaa **museolaki (314/2019)**, jonka tavoitteissa on esimerkiksi vahvitaa ja ylläpitää yksilöiden ja yhteisöjen ymmärrystä ja osallisuutta kulttuurista, historiasta ja ympäristöstä. Päijät-Hämeessä alueellisena vastuumuseona toimii Lahden museot. Lain mukaan sen tehtävinä on mm. toimia kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön asiantuntijana, joka mm. antaa lausuntoja ja antaa neuvontaa. Vastuumuseo toimii myös taiteen ja visuaalisen kulttuuriperinnön asiantuntijana. Museoita rahoitetaan valtionosuusjärjestelmällä. Lahden museoiden lisäksi maakunnassa on lukuisia muita museoita, joita ylläpitävät maakunnan kunnat, kaupungit ja yhdistykset.
- **Laki julkisista kirjastoista (1492/2016)** määrittelee kunnan tehtäväksi yleisen kirjaston toiminnan järjestämisen. Lain tavoitteissa mainitaan muiden joukossa väestön yhdenvertaiset mahdollisuudet tietoon ja kulttuuriin sekä aktiivisen kansalaisuuden ja demokratian edistäminen. Kirjastojen tehtävänä on mm. tarjota pääsy aineistoihin, tietoihin ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tietopalvelu, tarjota tiloja harrastamiseen ja kansalaistoimintaan sekä edistää kulttuurista vuoropuhelua.
- **Laki esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020)** koskee korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta, edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen sekä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Päijät-Hämeessä lain mukaista valtionosuutta toimintaansa saavat Lahden kaupunginteatteri, Sinfonia Lahti sekä Teatteri Vanha Juko.
- **Laki vapaasta sivistystyöstä (623/1998)** kattaa kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen, opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskukset. Oppilaitos voi saada valtionosuutta toimintaansa. Vapaa sivistystyö mahdollistaa kulttuuriharrastukset ja on kansalaisopistojen lisäksi opintokeskusten kautta merkittävä tuki kansalaistoiminnalle.

Luovasti luonnosta, Wellamo-opiston maalauskurssi. Kuva: Markus Ketola

Veljeni vartija elokuvan kutsuvierasnäytös. Kuva: Lassi Häkkinen

Mittarit ja seuranta

Ohjelman seurantaa tehdään seuraavien mittareiden ja selvitysten kautta:

- **Tilastokeskus**
  - Työllinen työvoima kulttuurialoilla
  - Kulttuurialan yritysten toimipaikat
  - Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset
- **TEA-viisari: Kulttuurin mittarit** (valmistuu kahden vuoden välein)
- **Aluehallintoviraston suorittama kuntien peruspalvelujen arviointi** (valmistuu kahden vuoden välein)

Mittaristoa päivitetään, kun kulttuurialan tilasto- ja tietoperustan kehittämishankeista (esimerkiksiKulti-hanke) valmistuu luotettavia kulttuurialan mittareita.

Seurantaa ohjelmakauden alkuvuodet osana kuntien kulttuuritoiminnan alueellista kehittämistehtävää, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Päijät-Hämeen liitolle vuosiksi 2023-2024. Ohjelman toteutumista ja päivitystarvetta arvioidaan myös osana maakuntastrategian ja -ohjelmaprosessia neljän vuoden välein.

Kaavio 1: Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset (€/asukas)

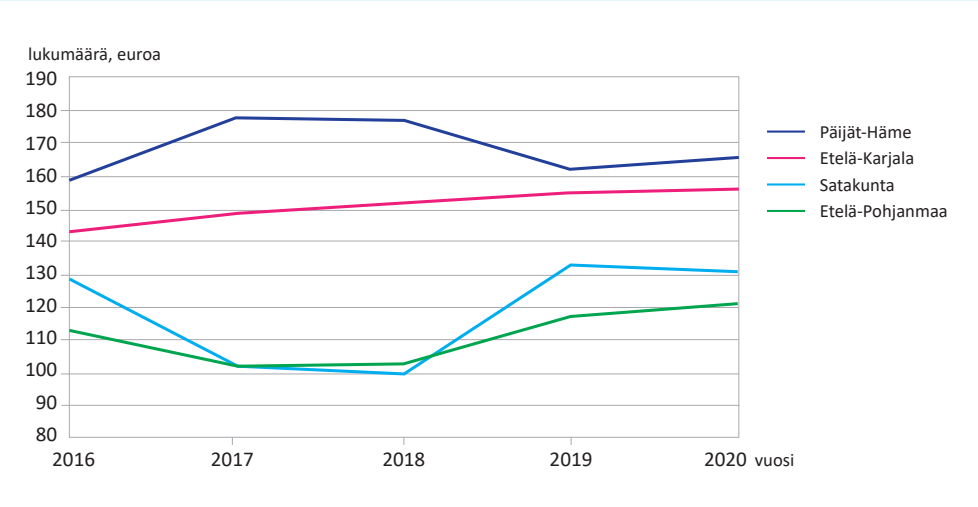

Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset (yleiset kirjastot, museo- ja näyttelytoiminta, teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta, musiikkitoiminta, taiteen perusopetus ilman kunnan kansalaisopiston järjestämää taiteen perusopetusta sekä muu kulttuuritoimi. Lähde: Tilastokeskus / julkisen talouden tilastot

Kaavio 2: Työllinen työvoima kulttuurin toimialoilla (TOL2008) (lkm)

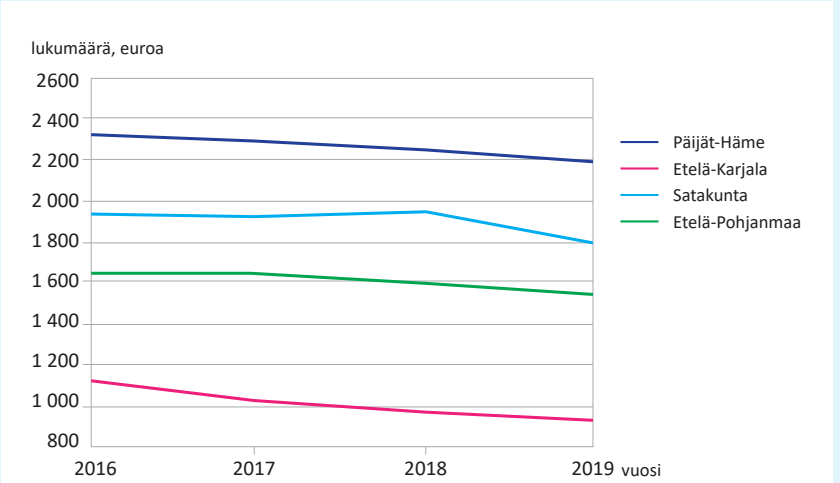

Työllinen työvoima kulttuurin toimialoilla. Lähde: Tilastokeskus / työssäkäyntitilastot

Kaavio 3: Kulttuurialan yritysten toimipaikat (TOL2008) (lkm)

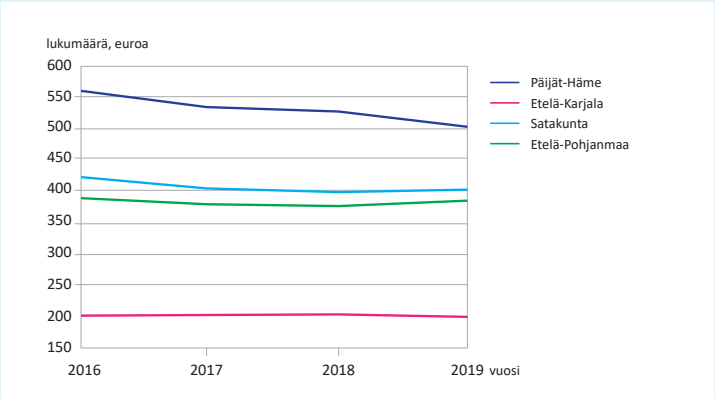

Kulttuurialan yritysten toimipaikat. Lähde: Tilastokeskus / yritys- ja toimipaikkarekisteri

Lahden Moottoripyörämuseo Ace Corner. Kuva: VisitLahti -kuvapankki

Kaavio 4: TEA-viisari - kulttuuri - Päijät-Hämeen maakunta ja koko maa 2021

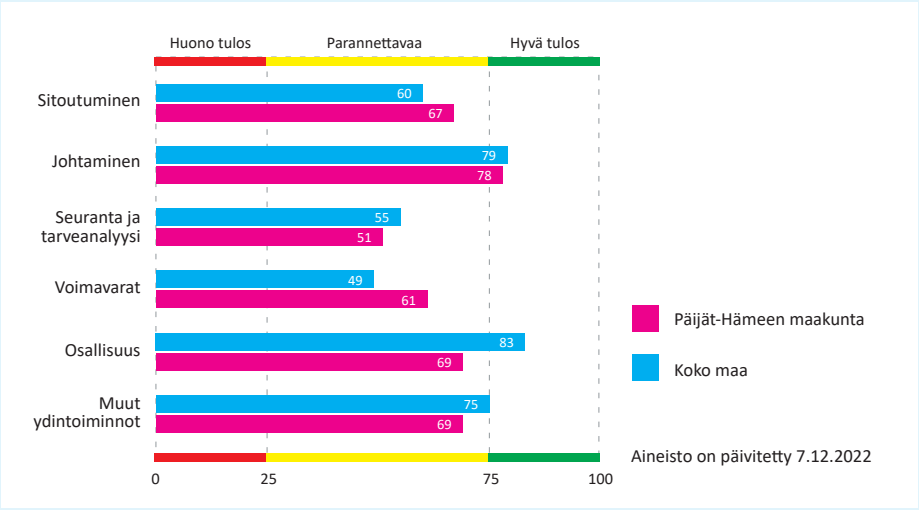

Kaavio 5: TEA-viisari - kulttuuri - voimavarat - Päijät-Hämeen maakunta 2021

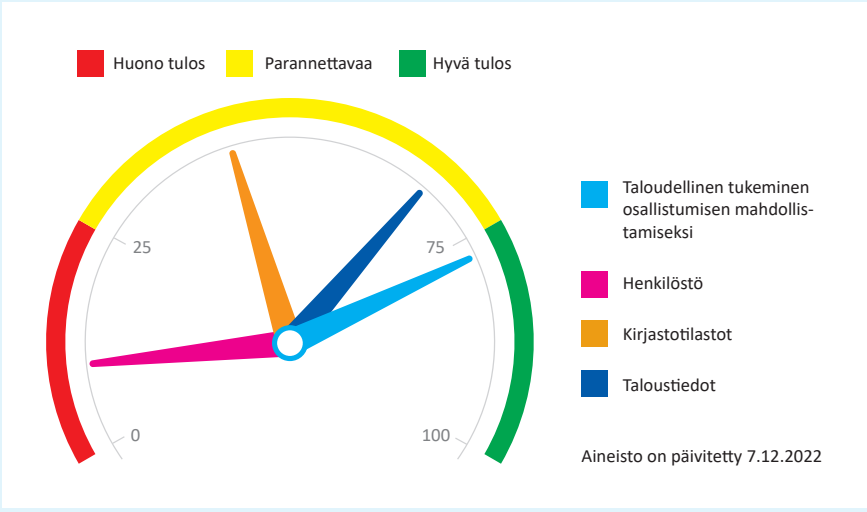

TEA-viisari on verkkopalvelu, joka auttaa terveydenedistämistoiminnan suunnittelua. Se mittaa kunkin organisaation toimia ja tarjoaa verkkopalvelussa mahdollisuuden tutkia kunkin organisaation (esim. kunta, kuntayhtymä) tilannetta. Päijät-Hämeessä ollaan koko Suomeen verrattuna paremmalla tolalla erityisesti osallisuudessa ja muiden ydintoimintojen osa-alueilla. Eniten kirittävää on voimavarojen kehittämisessä. Suurin ero syntyy käytännössä henkilöstön lukumäärän kautta. Kaaviot 4 ja 5 lähde: TEA-viisari / Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Karamelliooppera -satunäytelmä, Lahden kesänäyttämö. Kuva: Jani Mahkonen

Kuntien peruspalvelujen arvioinnin toimenpide-ehdotukset Etelä-Suomen alueelle (2021)

Toimenpide-ehdotukset

- Kulttuuritoiminnan järjestämiseen varataan kunnissa riittävästi taloudellisia ja henkilöstöresursseja. Kunnat hyödyntävät kulttuuritoiminnan järjestämisessä saatavilla olevia asiantuntijapalveluja.
- Selvitetään mahdollisuutta kerätä tietoa kulttuuritapahtumien taloudesta osanaValtiokonttorin kuntien taloustietojen keruuta.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Taiteen edistämiskeskus tuottavat kunnille osaamisen tukea toteuttaa kuntien kulttuuritoimintaa koskevaa lakia: opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustus kuntien kulttuuritoiminnan kehittämistehtävään ja Taiteen edistämiskeskuksen asiantuntijapalvelut. Selvitetään mahdollisuuksia tukea kuntia digitaalisen teknologian hyödyntämisessä ja yhteistyöverkostojen muodostamisessa kulttuuritoiminnan järjestämisessä.

Lahti Fringe Festival. Kuva: Lassi Häkkinen

Kuinka ohjelma koottiin

Kulttuuriohjelma koottiin syksyllä 2022 Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030 -hankkeessa, joka rahoitettiin AKKE – Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahalla. Ohjelman koottiin yhdessä maakunnan asukkaiden ja kulttuuritoimijoiden kanssa.

Ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä käsiteltiin kahdessa asiantuntijatyöpajassa, minkä lisäksi kuntalaisia kohdattiin neljässä asukastilaisuudessa Lahden, Kärkölän ja Iitin seuduilla. Niissä tavattiin yhteensä noin 60 alueen kuntalaista. Kehittämistyöpajoihin osallistui noin 30 kulttuuritoimijaa.

Kuntalaisia kuultiin myös asukaskyselyllä, johon vastasi 217 kuntalaista. Ohjelmaa varten tehtiin myös analyysi ajankohtaisista kulttuuripoliittisista asiakirjoista sekä kulttuurin tulevaisuusselvityksistä. Ohjelmaluonnos oli yleisesti kommentoitavana joulukuussa 2022 ja Päijät-Hämeen maakuntahallitus hyväksyi sen kokouksessaan 16.1.2023.

Kulttuurialaa ja Päijät-Hämeen maakuntaa koskevaa taustamateriaalia

- Päijät-Hämeen liiton maakuntastrategia 2022-2025, älykkään erikoistumisen strategia ja muut ohjelmat: https://paijat-hame.fi/paijat-hameen-liitto/julkaisut-ja-raportit/
- Taideyliopisto: Taidealan jälleenrakennus: Polkuja kestävään tulevaisuuteen: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-329-260-4
- Kuntaliitto: Esittävän taiteen järjestäminen Suomessa 2030. https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2169-esittavan-taiteen-jarjestaminen-suomessa-2030-acta-nro-281
- Kulttuurin aika on nyt ja aina – kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset tulevalle hallituskaudelle: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-764-2
- Suomen kulttuurirahasto: Suomalaisten näkymyksiä kulttuurista 2022: kulttuuritutkimus-2022 (skr.fi) https://skr.fi/serve/kulttuuritutkimus-2022

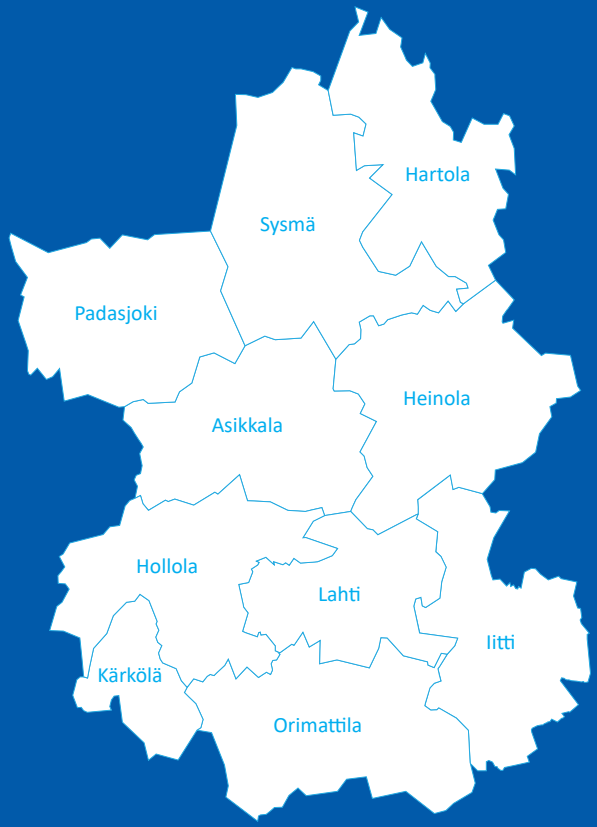

PÄIJÄT-HÄMEEN LIITTO
The Regional Council of Päijät-Häme